

Ewaluacja to systematyczna ocena projektu, sposobu jego realizacji oraz osiągnięcia zakładanego celu. Odpowiada na pytanie czy udało nam się osiągnąć zamierzone cele oraz jaki sposób to zrobiliśmy. Istotą ewaluacji jest jej użyteczność, czyli wykorzystanie jej wyników. Ewaluacja wspomaga proces zarządzania na każdym etapie wdrażania działań. Ma to zastosowanie również do systemu pomocy społecznej, który wymaga stałego dostosowania się do zmieniających się warunków i zachodzących zmian społecznych.

Celem ewaluacji w pomocy społecznej jest dostarczanie obiektywnej i rzetelnej wiedzy o jakości wsparcia. Co pozwala na ciągłe doskonalenie usług socjalnych, dostosowanie do potrzeb odbiorców pomocy i utrzymywanie jak najwyższej jakości świadczonych usług.

Możliwe obszary ewaluacji w pomocy społecznej wymieniają autorzy książki *O potrzebie ewaluacji w pomocy społecznej* (praca zbiorowa pod red. J. Staręga - Piasek, A. Hryniewicka, Instytut Rozwoju Służb Społecznych, Warszawa 2008):

- skuteczność świadczeń pomocy społecznej (np. ocena skutków pracy z rodziną, środowiskiem, ocena skuteczności zawieranych kontraktów socjalnych);
- jakość i standard świadczonych usług społecznych (np. usług opiekuńczych, specjalistycznych, w tym również usług zleczanych np. w zakresie prowadzenia stołówek, nocle-gowni);
- realizacja projektów i programów (np. określanie adekwatności celów programu do potrzeb, ocena realizacji projektów socjalnych i społecznych, w tym projektów finansowanych z funduszy Unii Europejskiej);
- zaspokajanie potrzeb społecznych w gminie/powiecie/województwie (np. ocena wdrażania lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych);
- system organizacyjny (np. analiza funkcjonowania ośrodka pomocy społecznej, domu pomocy społecznej, innych placówek pomocy społecznej w celu wprowadzenia zmian organizacyjnych);
- system kształcenia kadr pomocy społecznej (np. realizowanie potrzeb szkoleniowych zgłaszanych przez pracowników, ewaluacja szkoleń);
- współpraca między instytucjami pomocy społecznej na poziomie struktur samorządowych oraz międzysektorowych (np. wypracowanie reguł współpracy między OPS i organizacjami pozarządowymi lub między OPS a szkołami i policją, powiatowymi urzędami pracy)

Przedstawiona lista obszarów nie jest listą zamkniętą. W zależności od przyjętych celów ewaluacji można wyznaczać kolejne obszary badań. W każdym z obszarów można wyróżnić szereg działań, które mogą podlegać ewaluacji.

Z badań przeprowadzonych Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w ramach projektu *Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej* wynika, że zdecydowana większość pracowników i przedstawicieli kadry zarządzającej małopolskich jednostek pomocy społecznej nie posiada kompleksowej i systematycznej wiedzy na temat ewaluacji. Pomimo tego zdecydowana większość badanych przedstawicieli kadry zarządzającej pomocy społecznej zadeklarowała, że ewaluowanie działań podejmowanych w obszarze pomocy społecznej jest korzystne, a tym samym potrzebne. Niemniej jednak pracownicy badanych instytucji pomocy społecznej formułowali szereg obaw związanych z prowadzeniem ewaluacji, które wynikają głównie z tego, że nie posiadają oni wystarczających kompetencji w tym zakresie oraz brakuje formalnych, szczegółowych wytycznych dotyczących sposobu prowadzenia ewaluacji projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej.

W ramach projektu opracowano publikację *Podstawy ewaluacji dla pomocy społecznej*, której celem jest opowiedzenie w sposób praktyczny o możliwościach ewaluacji w pomocy społecznej. Podręcznik powstał w odpowiedzi na potrzeby zgłoszone podczas badań pn. „*Model ewaluacji w pomocy społecznej*” zrealizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w ramach projektu *Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej - Etap I* finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL), Priorytetu VII Promocja integracji społecznej.

Publikacja jest próbą realizacji rekomendacji zawartych w raporcie z badań, czyli przede wszystkim:

- Opracowanie wytycznych dotyczących zasad prowadzenia ewaluacji działań w obszarze pomocy społecznej (w tym wytycznych dotyczących podstawowych zasad prowadzenia badań socjologicznych, analizowania wyników badań, wytycznych dotyczących obszarów, w których może /powinna być prowadzona ewaluacja, wskazanie celów i specyfiki prowadzenia badań ewaluacyjnych) i opublikowanie ich zarówno w Internecie, jak też w formie przystępnie napisanej książki lub obszernej broszury".
- Opracowanie wzorów zróżnicowanych narzędzi służących do przeprowadzania badań ewaluacyjnych w obszarze pomocy społecznej - wzorów narzędzi dostosowanych do specyficznych działań podejmowanych w ramach pomocy społecznej, w tym wskaźników pozwalających mierzyć rezultaty tzw. miękkie oraz długofalowe efekty działań.

Autorzy podkreślają iż podręcznik jest opracowaniem wprowadzającym w tematykę ewaluacji. Nie poruszono tu wszystkich zagadnień i nie omówiono dokładnie całego procesu ewaluacyjnego z poruszeniem wszelkich kwestii natury praktycznej, teoretycznej, etycznej itd. Dokonany wybór pewnych zagadnień, jest wyborem świadomym wynikającym z wniosków z badań, w których wskazano konieczność opracowania przystępnego i użytecznego materiału o podstawach ewaluacji.

Poradnik jest przeznaczony przede wszystkim dla praktyków pomocy społecznej, którzy stają przed zadaniem przeprowadzenia ewaluacji projektów zarówno finansowanych ze środków PO KL, jak i innych środków oraz lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych. Serdecznie zachęcamy do zapoznania się z tą książką, dostępna jest na stronie [Małopolskiego Obserwatorium Polityki Społecznej](#).

Źródło: *Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej, Podstawy ewaluacji dla pomocy społecznej, ROPS w Krakowie 2010.*